

Analitička pitanja za pripremu ispita iz predmeta

VIŠESTUPANJSKA UPRAVA I REGIONALNI RAZVOJ

VIŠESTUPANJSKA UPRAVA

- 1. Više-stupanjska uprava je doktrinarni koncept kojim se nastoje objasniti promjene nastale uslijed pojave novih razina teritorijalnog upravljanja.** Što su regionalistički pristupi javnom upravljanju i koji su oblici kroz koje ti pristupi dolaze do izražaja? Što obilježava javno upravljanje koje se naziva više-stupanjsko? Koje se shvaćanje nalazi u osnovi nastanka tog koncepta? Koji su povijesni, a koji suvremeni primjeri nastanka više-stupanjskog upravljanja? Koje društvene tendencije posebno stimuliraju pojavu više-stupanjskih odnosa? Zašto je europeizacija primarna, a ostale društvene tendencije sekundarne? Kako je koncept VŠU povezan s načelom supsidijarnosti? Kako koncept više-stupanjskog upravljanja utječe na javnu upravu? Što obilježava koalicijski, a što strukturalni tip više-stupanjskih odnosa? Koje su prednosti, a koji nedostaci više-stupanjskog upravljanja? Koji su mogući smjerovi kritike više-stupanjskog upravljanja? Kako temeljna načela regionalne politike EU djeluju na pojavu više-stupanjskog upravljanja? Zašto je načelo partnerstva posebno značajno za realizaciju više-stupanjskog upravljanja?

REGIONALNA POLITIKA

- 2. Pod regionalnom politikom podrazumijeva se posebna javna politika koja je usmjerena prema poticanja razvoja slabije razvijenih područja.** Što je bio naglasak starijeg shvaćanja regionalna politike (razdoblje 1950-1980), a što novijeg koje se postupno razvija od početka 1980-ih? Objasnite konstataciju da je regionalna politika redistributivna javna politika. Što, pak, znači tvrdnja da je regionalna politika istovremeno i (pro)aktivna javna politika? Koji su glavni prioriteti moderne regionalne politike?
- 3. Regionalna/kohezijska politika EU je njezina druga financijski najizdašnija javna politika koja, putem proračuna Europske unije, podrazumijeva transfer sredstava između zemalja članica sa svrhom potpore gospodarskog rasta i održivog razvoja kroz ulaganje u ljude i fizički kapital.** Zašto je načelo solidarnosti jedno od osnovnih načela na kojima je utemeljena regionalna politika EU? Koliko je udio regionalne/kohezijske politike EU u proračunu EU? Koji su opći ciljevi regionalne politike EU i kako se oni uklapaju u temeljne ciljeve radi kojih je osnovana EU?
- 4. Ideja o potrebi vođenja posebne regionalne politike prisutna je od samog početka europskog ujedinjavanja, no do njezine značajnije afirmacije dolazi tek osnivanjem posebnog fonda za regionalni razvoj.** Kako je evoluirala svijest o problemima regionalnog razvoja i koji su prvi koraci poduzeti u smislu? Koje su okolnosti dovele do osnivanja Europskog fonda za regionalni razvoj? Kad je osnovan taj fond? Što znači tvrdnja da je tzv.

„sustav kvota“ predstavljao instrument utjecaja zemalja članica EU na njezinu regionalnu politiku? Što je to „sustav kvota“? Koje načelo regionalne politike je oblikovano kao posljedica dugogodišnjeg postojanja sustava kvota za financiranje regionalne politike?

- 5. Velika reforma europskih fondova (tzv. „fondovi solidarnosti“) provedena je 1988. uslijed čega je došlo do europeizacije regionalne politike te se od tada se zapravo može govoriti o modernoj regionalnoj politici EU.** Koje su okolnosti dovele do velike reforme regionalne politike koja je provedena 1988. i u čemu se sastojala njezina europeizacija? Koja su temeljna načela ugrađena u vođenje regionalne politike velikom reformom te politike iz 1988.? Kako je ta reforma utjecala na programiranje i financiranje regionalne politike? Što su to Inicijative zajednice i kako su se razvijale tijekom proteklih proračunskih razdoblja? Jesu li pojmovi 'regionalna politika' i 'kohezijska politika' sinonimi? Što je to regionalna politika EU i koja je njezina temeljna svrha? U čemu se sastoji načelo solidarnosti kao jedno od temeljnih načela koje dovelo do utemeljenja moderne regionalne politike EU? Kako se može objasniti činjenica da regionalna politika EU predstavlja oko 35% ukupnog proračuna EU? Kako je reforma regionalne politike djelovala na regionalnu razinu vlasti u Europi? Koje su okolnosti dovele do reforme regionalne politike 1993.? Kada, zašto i za koje zemlje je osnovan Kohezijski fond? Po čemu se sve Kohezijski fond razlikuje od ostalih fondova EU? Što je prethodilo reformi regionalne politike 1999. godine? Na koji način je ojačano načelo koncentracije uslijed reforme iz 1999.? Što su to INTERREG, URBAN, LEADER i EQUAL? Što je nacionalna rezerva za provedu strukturnih fondova? Kad i zašto je uvedena? Do čega je, u razvojnom smislu, dovelo proširenje EU na tranzicijski blok zemalja i kako je proširenje utjecalo na koheziju? Kolika je razlika između najrazvijenije i najnerazvijenije regije u EU? Što je to „statistički efekt proširenja“ i koje zemlje su njime najviše pogođene? Koji su pravni temelji regionalne politike? Što karakterizira dosadašnji razvojni put regionalne politike EU? Što ključne reforme pokazuju u pogledu europeizacije i nacionalizacije regionalne politike? O koja dva faktora ovisi daljnji razvoj regionalne politike?
- 6. Među temeljna načela regionalne politike ubrajaju se dodanost, partnerstvo, programiranje, koncentracija i djelotvornost. Također, za svako proračunsko razdoblje utvrđuju se posebna načela za upravljanje EU fondovima.** Što je to načelo dodanosti? Kakav je bio utjecaj sustava kvota na oblikovanje tog načela? U čemu se očituje horizontala, a u čemu vertikalna dimenzija načela partnerstva? Od kojih aktera bi trebalo biti sastavljeno učinkovito partnerstvo? Koje su prednosti, a koji nedostaci načela partnerstva? Kako ustavno-pravno uređenje pojedine zemlje utječe na provedbu načela partnerstva? Koje su dvije komponente potrebne za realizaciju načela programiranja? Kako je francuska praksa planskog pregovaranja utjecala na razvoj programiranja na razini EU? Koliko dugo traju programska razdoblja u EU? Jesu li uvijek trajala toliko? Koji su temeljni strateški dokumenti koji ne na razini EU donose u pogledu regionalne politike? Koji su strateški prioriteti sadržani u Strateškim smjernicama Zajednice o koheziji za 2007.-2013.? Što je Nacionalni strateški okvir za usmjeravanje (*National Strategic Reference Framework*), a što Operativni programi? Koje dvije vrste operativnih programa postoje? Što čini pravni okvir za vođenje regionalne politike na razini EU? Koja je razlika između tematske i geografske koncentracije? Kako bi načelo koncentracije trebalo utjecati na financiranje metodom sipala za papar (*peper pot financing*)? U čemu se sastoji praćenje (monitoring), a u čemu vrednovanje (evaluacija) kao dvije komponente načela djelotvornosti? Zašto se provodi praćenje određene javne

politike/projekta? Koja je razlika između ex-ante i ex-post evaluacije? Koja su posebna načela regionalne politike utvrđena za razdoblje 2007.-2013.?

- 7. Financiranje regionalne politike odvija se u okviru manjeg broja strateških ciljeva i na razini statističkih regija 2. razine (NUTS 2).** Koja su tri temelja cilja financiranja regionalne politike za razdoblje 2007.-2013.? Koja područja su pogodna za financiranje u okviru Konvergencije i koliko sredstava je namijenjeno financiranju tog cilja? Koji su tematski prioriteti zastupljeni u okviru Konvergencije? Koje regije su pogodne za financiranje u okviru Regionalne konkurentnosti i zapošljavanja? Koji su tematski prioriteti tog cilja? Na što je usmjeren cilj Europska teritorijalna suradnja? Koji je instrument putem kojeg se nastoji olakšati problem granica i različitog pravnog položaja jedinica lokalne i regionalne samouprave u zemljama članicama EU? Što je to NUTS klasifikacija i koja je svrha te statističke podjele? Koliko razina regionalnih jedinica postoji u okviru NUTS klasifikacije? Kakvo je stanje statističke podjele EU u pogledu broja NUTS jedinica, njihove prosječne površine, broja stanovnika, itd.? Što su JASPERS, JEREMIE i JESICCA?
- 8. Glavni instrument za financiranje regionalne politike su fondovi EU.** Koje su dvije skupine na koje se mogu podijeliti fondovi EU? Kome su namijenjeni predpristupni fondovi i koja je njihova temeljna svrha? Koja su obilježja i razlike CARDS, PHARE, ISPA i SAPARD-a? Što je to IPA? Od kad se primjenjuje i kojim zemljama je dostupan? Koje su komponente IPA-e? Koji fondovi postaju dostupni određenoj zemlji nakon pristupa u punopravno članstvo EU? Koji su ciljevi predpristupne pomoći za Hrvatsku? Koji su glavni ciljevi Okvira za usklađenost strategija 2007.-2013. (OUS)? Koliko OUS ima operativnih programa, kako se zovu i koji su njihovi prioriteti? Koji se fondovi smatraju strukturnim fondovima? Što je posebnost Kohezijskog fonda? Kome je namijenjen i što se iz njega može financirati? Koji su stadiji regionalne politike (*regional policy life cycle*) i što je posebnost svakog od tih stadija? Koja je uloga tijela upravljanja (*managing authority*) nadležnog za opću koordinaciju fondova EU? Što se može zaključiti iz dosadašnjih iskustva tranzicijskih zemalja u pogledu organizacije tog tijela? Što se u smislu propisa o strukturnim fondovima smatra velikim projektom (*major project*)? Koje su funkcije tijela posredovanja (*intermediate bodies*) u provedbi operativnih programa i konkretnih projekata razvoja? Što su to odbori za praćenje (*monitoring committees*) i koji subjekti bi trebali biti zastupljeni u tim odborima? Koje su specifične zadaće tijela ovjeravanja (*certifying authority*) i tijela revizije (*audit authority*)?

TRANZICIJSKA ISKUSTVA S REGIONALNOM POLITIKOM

- 9. Kad je o tranzicijskim zemljama riječ, unatoč određenim specifičnostima svake zemlje moguće je naći i neke zajedničke karakteristike u pogledu upravljanja regionalnom politikom.** Koja su opća obilježja tranzicijskih zemalja koja su posebno značajna za vođenje regionalne politike u tim zemljama? Koje su faze kroz koje prolazi shvaćanje regionalne politike u tranzicijskim zemljama? Kako je komunističko društveno uređenje utjecalo na shvaćanje regionalne politike? Zašto je početkom 1990-ih došlo do marginalizacije regionalne politike u tranzicijskim zemljama? Kada i u kojim okolnostima dolazi do politizacije regionalne politike? Kako se sve očituje ta politizacija? Kada i kako dolazi do postupne racionalizacije regionalne politike u tranzicijskim zemljama? Koja je u tom procesu uloga približavanja određene zemlje članstvu u EU? Koje okolnosti navode na zaključak da

se nakon 2004. događa svojevrsna recentralizacija vođenja regionalne politike u tranzicijskim zemljama?

- 10. Sposobnost iskorištavanja sredstava (apsorpcijski kapacitet) koje određenoj zemlji stoje na raspolaganju jedan je od temeljnih problema tranzicijskih zemalja.** Kako je moguće definirati apsorpcijski kapacitet i koje su njegove glavne komponente? U čemu ja značaj upravne komponente apsorpcijskog kapaciteta? Koji aspekti upravne komponente su posebno značajni za podizanje mogućnosti apsorpcije sredstava iz fondova EU? U kojoj mjeri i kako opće stanje javne uprave određene zemlje utječe na njezinu apsorpcijsku moć? U čemu se sastoji strukturni aspekt upravne komponente apsorpcijskog kapaciteta? Koji su glavni elementi personalnog aspekta upravnog kapaciteta? Zašto je važan pomoćni (tehnički) aspekt upravne komponente i u čemu se on sastoji? Koji su glavni izazovi u pogledu jačanja apsorpcijskog kapaciteta u tranzicijskim zemljama?

REGIONALNA POLITIKA HRVATSKE

- 11. Regionalna politika RH od početka 1990-ih obilježena je parcijalnim i reaktivnim pristupom poticanju regionalnog razvoja koji se temelji na razlikovanju nekoliko kategorija područja čiji se razvoj posebno potiče. S druge strane, kohezijska politika i priprema za korištenje Fondova EU razvija se kao paralelna aktivnost unutar upravnog sustava Hrvatske.** Koje središnje tijelo državne uprave u Hrvatskoj je nadležno za vođenja regionalne politike, a koje za koordinaciju fondova EU? Kako se razvijalo zakonsko uređenje područja od posebne državne skrbi (PPDS)? Koji su nedostaci takvog pristupa? Na koliko skupina su razvrstana PPDS i po kojim kriterijima? Koji su kriteriji za utvrđivanje jedinica treće skupine PPDS? Kojim mjerama se posebno potiče razvoj PPDS? Koje od tih mjera su usmjerene prema stanovništvu, koje prema gospodarstvenicima, a koje prema jedinicama lokalne samouprave na tim područjima? Koliko jedinica lokalne samouprave ima status PPDS, koliko površine RH ta područja pokrivaju i koliko stanovnika živi u tim jedinicama? Kako je uređeno posebno poticanje razvoja brdsko-planinskih područja (BPP)? Koliko jedinica lokalne samouprave ima status BPP, koliko površine RH ta područja pokrivaju i koliko stanovnika živi u tim jedinicama? Kojim mjerama se posebno potiče razvoj BPP? Kako je uređen status otoka u RH? U koliko skupina i na temelju kojih kriterija se razvrstavaju otoci? Koje posebne mjere razvoja otoka predviđa Zakon o otocima? Što je to „hrvatski otočni proizvod“?
- 12. S donošenjem novog Zakona o regionalnom razvoju (ZRR) 2009. i 2014., njegovih podzakonskih akata i Strategije regionalnog razvoja Hrvatska je stvorila pretpostavke za prelazak na moderniji pristup regionalnoj politici.** Kada i kako je donesen prvi ZRR RH? Kako je tekao proces pripreme i usvajanja ZRR? Koji je cilj politike regionalnog razvoja Hrvatske i kako se on nastoji postići? Koja su temeljna načela regionalnog razvoja koja proklamira taj zakon? Kako ZRR uređuje strateško planiranje razvoja? Koje planske dokumente regionalnog razvoja uređuje ZRR? Što je središnja elektronička baza razvojnih projekata? Putem kojih institucionalnih mehanizama se realizira načelo partnerstva i suradnje prema ZRR i njegovim podzakonskim propisima? Što su područja s razvojnim posebnostima, a što potpomognuta područja? Zašto se ustrojavaju urbane aglomeracije i koje vrste urbanih aglomeracija postoje? Što je Vijeće za regionalni razvoj, tko su njegovi članovi i koje su mu zadaće? Tko može obavljati poslove regionalnog koordinatora i koje su njegove temeljne zadaće? Što je to indeks razvijenosti? Kako se prema tom indeksu razvrstavaju jedinice

lokalne, a kako jedinice područne (regionalne) samouprave? Koja područja spadaju u kategoriju potpomognutih područja prema ZRR? Što je sa PPDS, BPP i otocima nakon donošenja ZRR?